

NOWA PODSTAWA
PROGRAMOWA

6

Planeta
Nowa

Zeszyt ćwiczeń

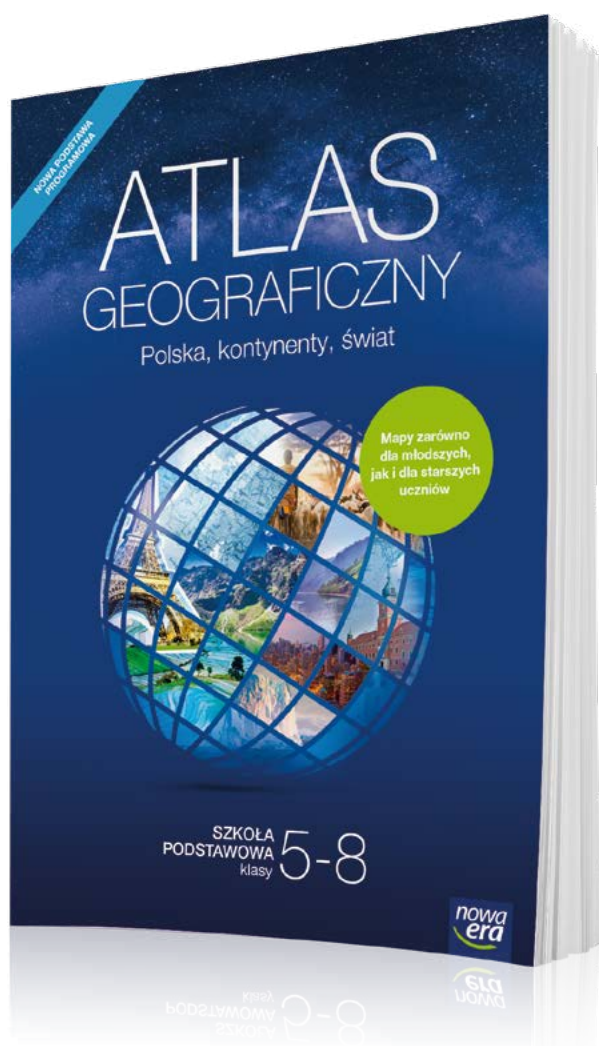
DO GEOGRAFII
DLA KLASY SZÓSTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

nowa
era

Atlas geograficzny

Nowy atlas geograficzny *Polska, kontynenty, świat* jest przeznaczony dla uczniów klas 5–8 szkoły podstawowej. Zawiera komplet aktualnych map i danych statystycznych niezbędnych w nauce geografii. Uwzględnia wymagania nowej podstawy programowej. Stanowi doskonałe uzupełnienie podręcznika i zeszytu ćwiczeń.

**Ponad 250 map
oraz 70 tablic
z danymi
statystycznymi**

- Czytelne mapy regionów Polski, Europy i świata – łatwe w odbiorze dla uczniów klas 5 i 6.
- Ogólnogeograficzne i tematyczne mapy Polski oraz poszczególnych kontynentów – dostosowane do percepcji uczniów klas 7 i 8.
- Mapy tematyczne prezentujące zagadnienia ujęte w nowej podstawie programowej.

sklep.nowaera.pl

6

Planeta
Nowa

Kamila Skomoroko

Zeszyt ćwiczeń

DO GEOGRAFII
DLA KLASY SZÓSTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

*nowa
era*

Twoje mocne strony

Planeta Nowa

Zeszyt ćwiczeń jest skorelowany z podręcznikiem *Planeta Nowa* dla klasy szóstej dopuszczonym do użytku szkolnego i wpisanym do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania geografii w szkole podstawowej.

Numer ewidencyjny podręcznika w wykazie MEN: 906/2/2019

Nabyta przez Ciebie publikacja jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy o przestrzeganie praw, jakie im przysługują. Zawartość publikacji możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie umieszczaj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, to nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Możesz skopiować część publikacji jedynie na własny użytek.

Szanujemy cudzą własność i prawo. Więcej na www.legalnakultura.pl

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o. 2019
ISBN 978-83-267-3623-0

Koordynacja prac i redakcja merytoryczna: Justyna Leszko.

Redakcja merytoryczna: Jan Niedźwiecki, Jagna Hałaczek. **Redakcja językowa:** Agnieszka Szymanowska-Pancer.

Nadzór artystyczny: Kaia Pichler.

Opieka graficzna: Ewa Kaletyn. **Projekt okładki:** Maciej Galiński.

Projekt graficzny: Aleksandra Szpunar-Bućko. **Opracowanie graficzne:** Marek Błozko, Klaudia Jarocka.

Ilustracje: Elżbieta Buczkowska, Natalia Helman, Krzysztof Mrawiński, Ewa Sowulewska.

Mapy: Zespół Kartograficzny Nowa Era. **Fotoserwis:** Bogdan Wańkowicz.

Realizacja projektu graficznego: Ka Leszczyńska, Tomasz Włodarczyk.

Nowa Era Sp. z o.o.
Aleje Jerozolimskie 146 D, 02-305 Warszawa
www.nowaera.pl, e-mail: nowaera@nowaera.pl
Centrum Kontakt: 801 88 10 10, 58 721 48 00

Druk i oprawa: Drogowiec-PL Kielce, www.drogowiec.pl

Poznaj swój zeszyt ćwiczeń

Zosia

Cześć! Nazywam się Zosia, a to są moi przyjaciele z klasy 6a, których już pewnie znasz: Krzysiek, Tomek, Monika, Ania i Marcin. W tym roku będziemy kontynuować lekcje geografii.

Wygląda na to, że będzie ciekawie! Zdobędziemy wiele nowych informacji, między innymi o mieszkańcach Europy i o różnych krajach naszego kontynentu. Aby przećwiczyć umiejętności i utrwalić wiedzę, rozwiążemy zadania. Czasami będziemy potrzebowali Twojej pomocy, aby uporać się z jakimś problemem.

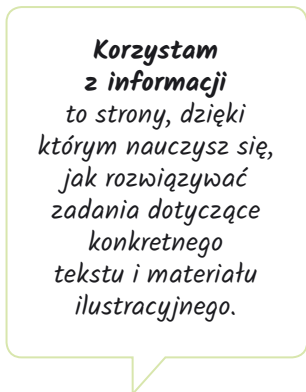
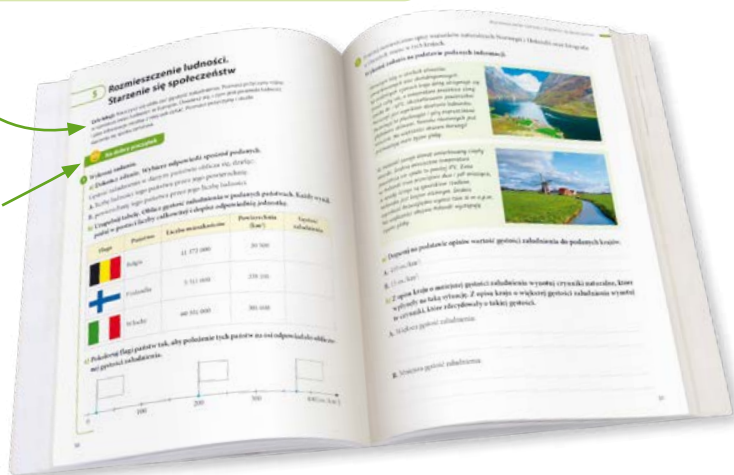
Tomek

Dzięki **Celom lekcji** wymienionym pod tematem dowiesz się, czego się nauczysz, jeśli wykonasz zadania.

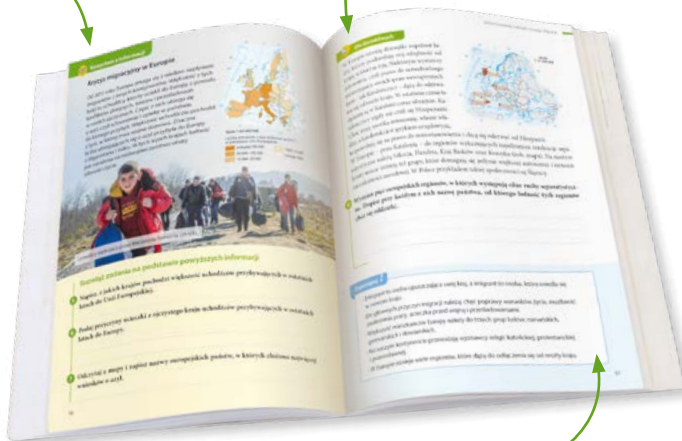
Monika

Na dobry początek to łatwiejsze zadania, które pomogą Ci się oswoić z tematem lekcji.

Marcin

Korzystam z informacji to strony, dzięki którym nauczysz się, jak rozwiązywać zadania dotyczące konkretnego tekstu i materiału ilustracyjnego.

Zadania **Dla dociekliwych** są trochę trudniejsze i pozwalają poszerzyć wiedzę.

Ania

Krzysiek

Najważniejsze informacje z omawianego tematu znajdziesz na końcu lekcji, w ramce **Zapamiętaj!**

SPIS TREŚCI

Korzystaj z dodatkowych materiałów ukrytych pod kodami QR zamieszczonymi w publikacji.

I Współrzędne geograficzne

1. Czym są współrzędne geograficzne?	5
2. Współrzędne geograficzne – ćwiczenia	9
Sprawdź, czy potrafisz	13

II Ruchy Ziemi

1. Ziemia w Układzie Słonecznym	16
2. Ruch obrotowy Ziemi	20
3. Ruch obiegowy Ziemi	24
4. Strefy oświetlenia Ziemi	28
Sprawdź, czy potrafisz	32

III Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

1. Położenie i ukształtowanie powierzchni Europy	34
2. Wulkany i trzęsienia ziemi na Islandii	38
3. Zróżnicowanie klimatyczne Europy	42
4. Podział polityczny Europy	46
5. Rozmieszczenie ludności. Starzenie się społeczeństw	50
6. Zróżnicowanie ludności Europy. Migracje	54
7. Wielkie miasta Europy: Paryż i Londyn	58
Sprawdź, czy potrafisz	62

IV Gospodarka Europy

1. Rolnictwo Danii i Węgier	65
2. Przemysł i usługi we Francji	69
3. Energetyka w Europie	73
4. Turystyka w Europie Południowej	76
Sprawdź, czy potrafisz	80

V Sąsiedzi Polski

1. Zmiany w przemyśle Niemiec	82
2. Turystyczne atrakcje Czech i Słowacji	85
3. Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Litwy i Białorusi	89
4. Współczesne problemy Ukrainy	93
5. Zróżnicowanie przyrodnicze i gospodarcze Rosji	97
6. Relacje Polski z sąsiadami	101
Sprawdź, czy potrafisz	104

Sprawdź, czy znasz mapę!	107
Krzyżówki geograficzne	109

3 Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Litwy i Białorusi

Cele lekcji: Zdobędziesz podstawowe informacje na temat Litwy i Białorusi. Nauczysz się wskazywać na mapie największe miasta Litwy i Białorusi. Dowiesz się, jakie są walory kulturowe i przyrodnicze obu krajów.

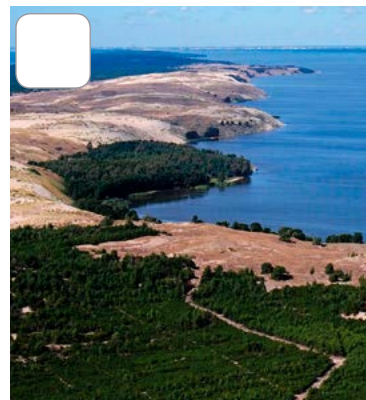

Na dobry początek

- 1 Uzupełnij tabelę. Wstaw znak X w odpowiednich kolumnach. Pamiętaj, że niektóre informacje dotyczą obu krajów.

Informacja		Litwa	Białoruś
A.	Ten kraj był częścią Związku Radzieckiego.		
B.	Około 1/4 powierzchni kraju zajmują bagna.		
C.	Na całym terytorium tego kraju panuje klimat umiarkowany ciepły przejściowy.		
D.	Jest krajem nizinnym.		
E.	Walutą tego kraju jest euro.		
F.	Leży nad Morzem Bałtyckim.		

- 2 Na fotografiach zaprezentowano atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi. Podpisz obiekty przedstawione na fotografiach. Następnie wpisz w okienku literę L, jeśli dane miejsce znajduje się na Litwie, lub literę B – jeśli znajduje się na Białorusi.

- 3** W diagramie zostały umieszczone nazwy siedmiu miast położonych na Litwie i Białorusi. Zapisano je poziomo, pionowo, wspak i na ukos.

Odszukaj w diagramie nazwy miast i otocz je pętlą. Następnie wpisz odnalezione nazwy w odpowiednich kolumnach tabeli. Aby wykonać to zadanie, skorzystaj z map zamieszczonych w podręczniku na stronach 145 i 146.

Ś	G	R	L	A	W	I	L	N	O
Y	L	R	W	F	Y	R	A	B	M
A	K	N	O	S	R	Z	T	A	M
D	C	W	B	D	R	S	Ą	W	I
E	Y	I	G	A	N	F	D	R	Ń
P	J	T	F	Ą	Y	O	Z	F	S
J	A	E	S	Ż	Ć	B	H	J	K
A	C	B	D	K	O	W	N	O	Ż
Ł	H	S	B	W	R	T	O	P	L
K	F	K	G	Y	H	O	M	E	L

Liczba mieszkańców	Litwa	Białoruś
Powyżej 1 000 000		
500 000–1 000 000		
100 000–500 000		

- 4** Podaj po jednym przykładzie rodzaju turystyki lub wypoczynku, który może się rozwijać dzięki wymienionym cechom środowiska przyrodniczego Litwy i Białorusi.

A. Dostęp do Morza Bałtyckiego:

B. Nizinny teren z dużą powierzchnią lasów:

C. Gęsta sieć rzek i kanałów:

D. Źródła wód mineralnych:

- 5 Pewien turysta postanowił zwiedzić cztery litewskie miasta. Szlak jego podróży wyznaczają punkty I–IV opisane podanymi współrzędnymi geograficznymi.

I. $54^{\circ}01'N$, $23^{\circ}58'E$.

III. $54^{\circ}54'N$, $23^{\circ}56'E$.

II. $54^{\circ}41'N$, $25^{\circ}17'E$.

IV. $55^{\circ}42'N$, $21^{\circ}08'E$.

Wykonaj zadania.

a) Zaznacz zestaw zawierający poprawną kolejność miast, które odwiedził turysta.

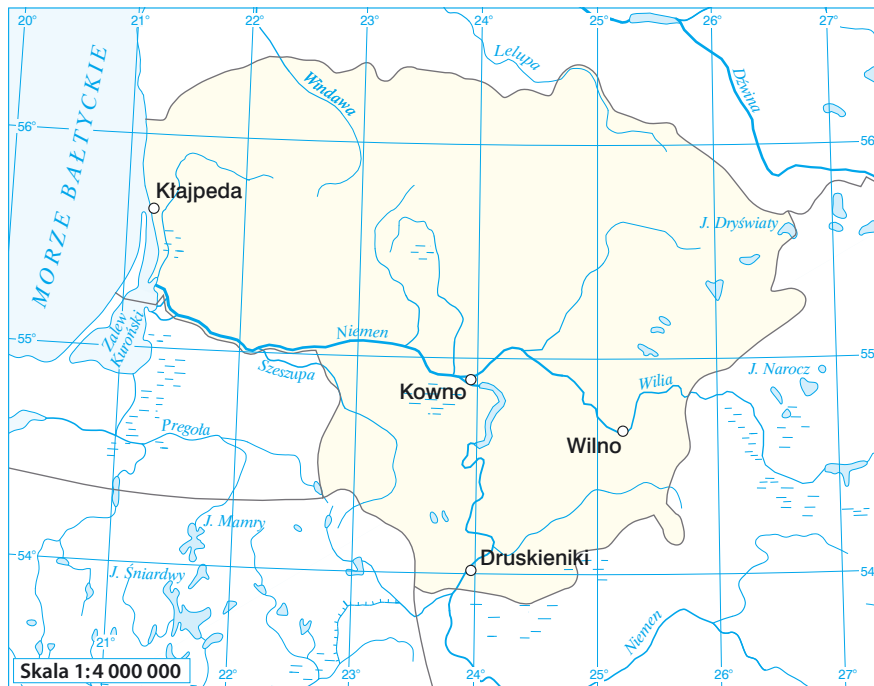
A. I – Kowno, II – Druskieniki, III – Kłajpeda, IV – Wilno.

B. I – Wilno, II – Kowno, III – Druskieniki, IV – Kłajpeda.

C. I – Druskieniki, II – Wilno, III – Kowno, IV – Kłajpeda.

D. I – Kłajpeda, II – Wilno, I – Kowno, IV – Druskieniki.

b) Zaznacz na mapie trasę tej podróży oraz oblicz jej przybliżoną długość wzdłuż linii prostych. Sprawdź, ile wynosi różnica pomiędzy Twoim pomiarem a długością, którą podaje mapa cyfrowa dostępna w internecie.

Obliczenia:

Długość trasy zmierzona na powyższej mapie: _____

Długość trasy zmierzona na mapie cyfrowej: _____

Dla dociekliwych

Pewna grupa turystów z Polski wybrała się na wycieczkę. Turyści rozpoczęli swoją wyprawę w Augustowie i dalej płynęli Kanałem Augustowskim zarówno po polskiej, jak i po białoruskiej stronie. Odcinki do Grodna na Białorusi i Druskienik na Litwie pokonali, płynąc Niemnem. W sumie przepłynęli ponad 200 km w 7 dni i odwiedzili 3 kraje.

Po drodze turyści zwiedzili dwa muzea poświęcone historii Kanału Augustowskiego. Widzieli najstarszy zabytek Grodna – cerkiew św. Borysa i Gleba z XII wieku – oraz dom Elizy Orzeszkowej, który znajduje się w tym mieście. Byli w parku wodnym w Druskienikach. Zjeżdżali tam ze zjeżdżalni nazywanej po litewsku „Ekstremalus” i spod szklanej kopuły podziwiali panoramę Niemna. W drodze powrotnej w jeden dzień pokonali trasę z Litwy, przez Białoruś do Polski. Na trasie widzieli wiele ptaków, na przykład czaple i bieliki.

6 Wykonaj zadania na podstawie opisu wyprawy.

- Zaznacz na mapie trasę, którą pokonali turyści.
- Wymień trzy walory turystyczne opisanej trasy.

Zapamiętaj !

- Na Litwie i Białorusi przeważają niziny. Oba kraje charakteryzują się dużą powierzchnią lasów oraz gęstą siecią rzek, co sprzyja rozwojowi turystyki wodnej, rowerowej i pieszej.
- Na terytorium obu krajów znajduje się wiele zabytków, głównie zamków i pałaców.
- Do obszarów o dużych walorach turystycznych należą: na Litwie – Mierzeja Kurońska i okolice Druskienik, a na Białorusi – Park Narodowy „Puszcza Białowieska”.

4 Współczesne problemy Ukrainy

Cele lekcji: Nauczysz się rozpoznawać najważniejsze obiekty geograficzne na mapie Ukrainy. Dowiesz się, jakie surowce mineralne występują w tym kraju. Poznasz przyczyny i skutki konfliktu między Ukrainą a Rosją. Dowiesz się, jak się zmienia liczba ludności na Ukrainie.

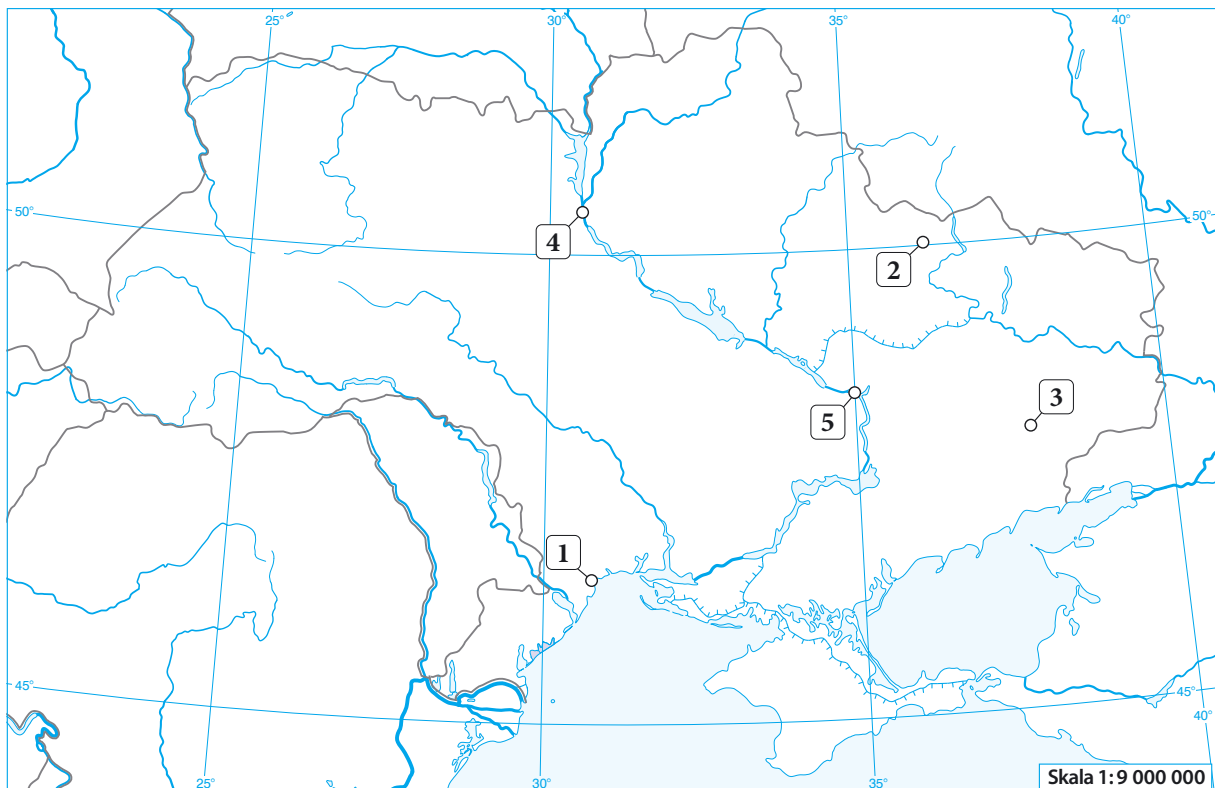
Na dobry początek

1 Wykonaj zadania.

a) Podpisz na mapie Ukrainy obiekty geograficzne, które oznaczono w tekście pogrubioną czcionką.

Ukraina od południa graniczy z **Morzem Czarnym** i **Morzem Azowskim**. Środkową i wschodnią część kraju zajmuje **Nizina Połtawska**, a wzdłuż wybrzeża rozciąga się **Nizina Czarnomorska**. Południowo-zachodnie krańce Ukrainy przecina łańcuch górski **Karpat** z najwyższym szczytem Howerlą (2061 m n.p.m.). U podnóża tych gór znajduje się rozległa **Wyżyna Podolska**. Najdłuższymi rzekami kraju są **Dniepr** i **Dniestr**.

b) Rozpoznaj miasta oznaczone na mapie numerami od 1 do 5.

1. _____ 3. _____ 5. _____

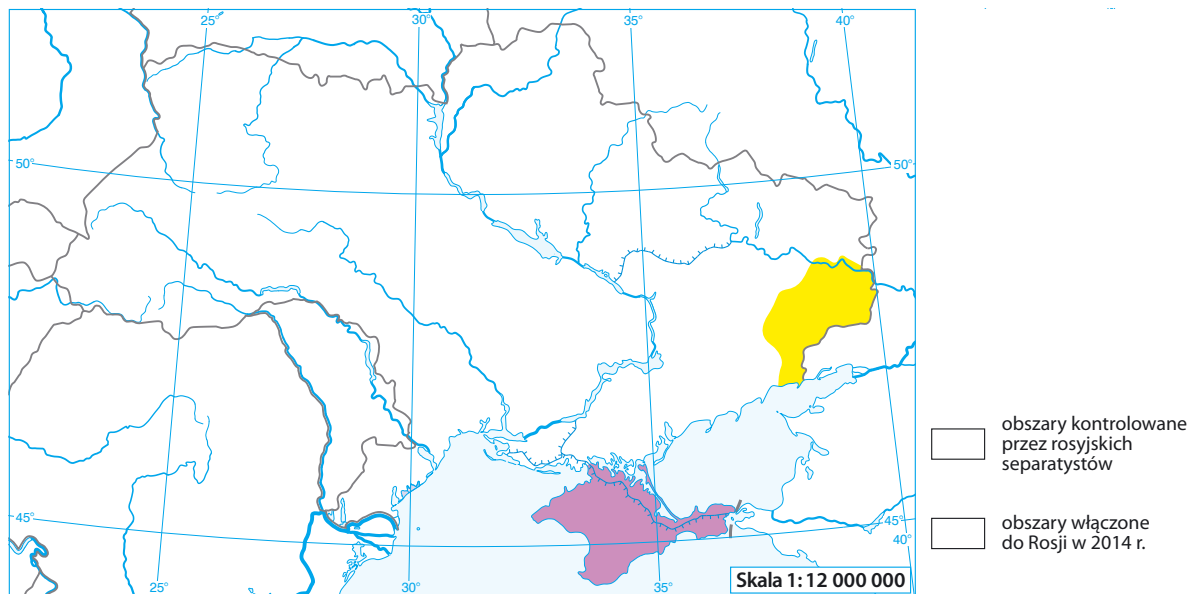
2. _____ 4. _____

2 Oceń, czy podane informacje są zgodne z prawdą. Zaznacz literę P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub literę F – jeśli jest fałszywa. Skorzystaj z mapy gospodarki Ukrainy zamieszczonej w podręczniku na stronie 153.

1.	Na obszarach kontrolowanych przez rosyjskich separatystów występują złoża węgla kamiennego.	P	F
2.	W okolicach Krzywego Rogu znajdują się duże złoża rud żelaza i rud manganu.	P	F
3.	Na terenie Ukrainy znajdują się cztery działające elektrownie jądrowe.	P	F
4.	Na północy Ukrainy znajdują się duże złoża gazu ziemnego i ropy naftowej.	P	F

3 Wykonaj zadania dotyczące konfliktu Ukrainy z Rosją.

a) Uzupełnij w legendzie mapy kolory, które odpowiadają zaznaczonym obszarom.

b) Zapisz po dwa przykłady ukraińskich miast, które spełniają podane kryteria. Aby wykonać to zadanie, skorzystaj z mapy zamieszczonej w podręczniku na stronie 154.

A. Miasta włączone do Rosji w 2014 roku:

B. Miasta, które znalazły się na obszarach kontrolowanych przez rosyjskich separatystów:

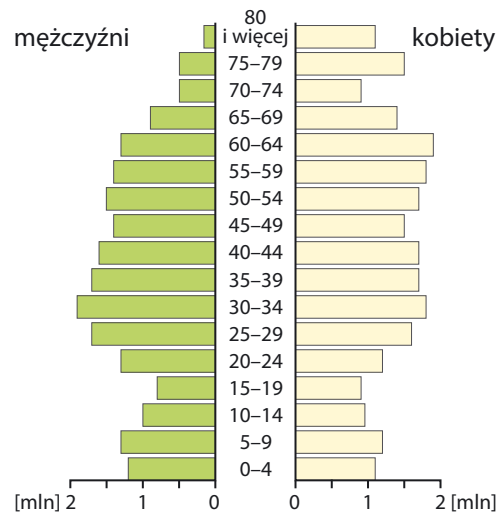
4 Uporządkuj chronologicznie wydarzenia związane z konfliktem rosyjsko-ukraińskim. Wpisz litery w odpowiednich okienkach schematu.

- A. Walki między rosyjskimi separatystami a ukraińską armią.
- B. Przyłączenie Półwyspu Krymskiego do Rosji.
- C. Obalenie prezydenta Ukrainy.
- D. Ogłoszenie niepodległości Republiki Donieckiej i Republiki Ługańskiej.

5 Wykonaj zadania na podstawie danych zamieszczonych w tabeli oraz na wykresie.

Rok	Liczba ludności Ukrainy
1997	50 818 140
2007	46 646 000
2017	44 831 000

a) Uzupełnij zdania.

- A. W latach 1997–2017 liczba ludności Ukrainy zmniejszyła się o _____ osób.
- B. Piramida ludności Ukrainy ma kształt charakterystyczny dla społeczeństwa _____.

b) Podkreśl trzy punkty, w których zostały opisane przyczyny zmniejszania się liczby mieszkańców Ukrainy.

- A. Polepszenie się jakości opieki medycznej.
- B. Rosnąca liczba zgonów.
- C. Konflikt zbrojny na wschodzie kraju.
- D. Wysokie koszty utrzymania dzieci.
- E. Wzrost liczby imigrantów.

Dla dociekliwych

Howerla (2061 m n.p.m.) jest najwyższą górą na Ukrainie. Podobno każdy Ukraińiec powinien przynajmniej raz w życiu wejść na jej szczyt. Góra warta jest zdobycia ze względu na piękne widoki. Przy dobrych warunkach można z niej zobaczyć wspólną panoramę ukraińskiej części Karpat. Howerla jest celem wielu wycieczek turystycznych. Najpopularniejsze trasy prowadzą z górskiego schroniska w Zaroślaku. W zależności od szlaku, który się wybierze, trasy na najwyższy szczyt mają długość od 7 do 9 km w obie strony.

6 Wykonaj zadania na podstawie mapy.

a) Zapisz, jakie kolory mają szlaki prowadzące ze schroniska w Zaroślaku na szczyt Howerli.

b) Uzupełnij zdania.

A. Howerla znajduje się w kierunku _____ od Zaroślaka.

B. Różnica wysokości między Howerlą a szczytem Breskuł wynosi _____ m.

C. Przełęcz między szczytem Howerli a szczytem Breskuł znajduje się na wysokości bezwzględnej _____.

Zapamiętaj !

- Ukraina charakteryzuje się dogodnymi warunkami naturalnymi do rozwoju gospodarki.
- Od 2014 roku trwa konflikt między Ukrainą a Rosją. Na wschodzie kraju ma on charakter zbrojny.
- Skutkami ukraińskiego konfliktu są: kryzys gospodarczy, obniżenie produkcji przemysłowej, fala emigracji za granicę, zmniejszenie liczby turystów zagranicznych.
- Poważnym problemem dla Ukrainy jest zmniejszanie się liczby ludności kraju.

5 Zróżnicowanie przyrodnicze i gospodarcze Rosji

Cele lekcji: Poznasz przebieg najdłuższej linii kolejowej świata. Zapoznasz się z podstawowymi informacjami o klimacie oraz gospodarce Rosji. Dowiesz się, jakie są główne surowce mineralne tego kraju. Poznasz atrakcje turystyczne Petersburga.

Na dobry początek

1 Na mapie został przedstawiony przebieg najdłuższej linii kolejowej świata łączącej Moskwę z Władywostokiem.

Wykonaj zadania na podstawie mapy. Możesz skorzystać z bardziej szczegółowej mapy fizycznej Azji z atlasu geograficznego.

a) Wybierz zestaw zawierający rzeki, które kolejno mijają pociąg jadący z Moskwy do Władywostoku.

- A. Irtysz, Ob, Jenisej, Iszym, Amur, Jangcy.
- B. Wołga, Iszym, Irtysz, Ob, Jenisej, Amur.
- C. Wołga, Ob, Irtysz, Iszym, Jenisej, Amur.
- D. Wołga, Irtysz, Ob, Jenisej, Lena, Iszym.

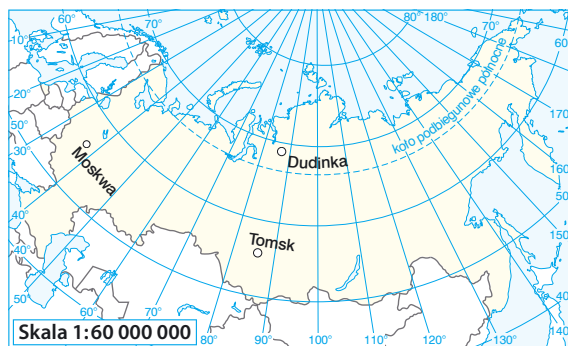
b) Skreśl nazwę krainy geograficznej, przez którą nie przebiega trasa kolejowa łącząca Moskwę z Władywostokiem.

*Nizina Wschodnioeuropejska • Ural • Nizina Zachodniosyberyjska
Pogórze Kazachskie • Góry Jabłonowe*

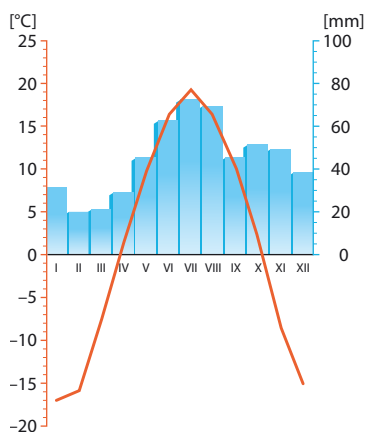
2 Na mapie zostało zaznaczone położenie trzech rosyjskich miast.

Wykonaj zadania na podstawie mapy oraz klimatogramów.

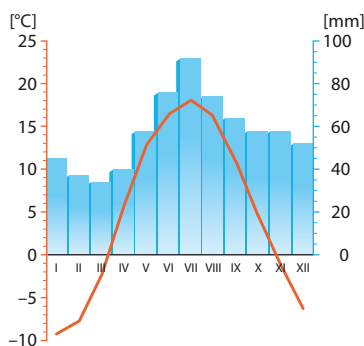
a) Wpisz pod każdym klimatogramem właściwą nazwę miasta.

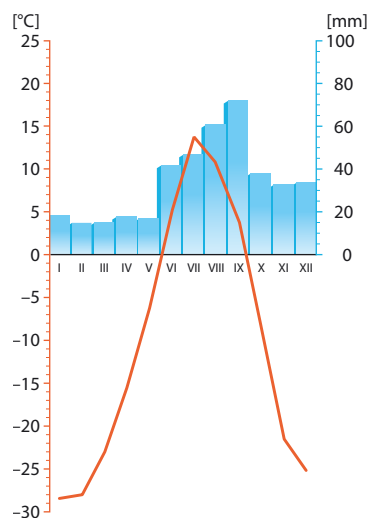
A. 56°N, 85°E.

B. 55°N, 37°E.

C. 69°N, 86°E.

b) Odczytaj z klimatogramów wartości temperatury powietrza i opadów atmosferycznych. Następnie uzupełnij tabelę.

Miasto	Średnia temperatura powietrza w styczniu (°C)	Średnia temperatura powietrza w lipcu (°C)	Suma opadów w lipcu (mm)	Roślinność
Moskwa				
Tomsk				
Dudinka				

c) Dopisz w ostatniej kolumnie tabeli typową roślinność, która występuje w okolicach trzech podanych miast. W tym celu skorzystaj z zamieszczonej w atlasie geograficznym mapy krajobrazowej Azji.

Obejrzyj
film
docwiczenia.pl
Kod: N61N9Q

- 3 Na mapie numerami od 1 do 8 zostało oznaczone rozmieszczenie wybranych surowców mineralnych w Rosji.

Dopisz do nazwy surowca mineralnego odpowiedni numer z mapy. Skorzystaj z zamieszczonej w podręczniku mapy gospodarki Rosji lub mapy gospodarki Azji z atlasu geograficznego.

Platyna: _____

Ropa naftowa: _____

Diamenty: _____

Węgiel kamienny: _____

Gaz ziemny: _____

Złoto: _____

- 4 **Podkreśl właściwe informacje tak, aby podane zdania były zgodne z prawdą.**

- A. Gospodarka Rosji działa głównie dzięki **eksportowi / importowi** surowców mineralnych.
- B. Ten kraj ma największe na świecie złoża **ropy naftowej i diamentów / węgla kamiennego i gazu ziemnego**.
- C. W ostatnich latach w Rosji dynamicznie rozwija się sektor usług, zwłaszcza **bankowych / badawczo-rozwojowych**.
- D. Sankcje nałożone na Rosję w wyniku konfliktu rosyjsko-ukraińskiego spowodowały **pogorszenie / polepszenie** sytuacji rosyjskiej gospodarki.

Dla dociekliwych

Petersburg to drugie co do wielkości miasto w Rosji, położone nieopodal granicy z Finlandią. Od 1712 do 1918 roku było stolicą kraju. Petersburg rozciąga się na kilkudziesięciu wyspach połączonych blisko 400 mostami. To miasto jest uznawane za kulturalną stolicę Rosji. Funkcjonuje w nim ponad 2000 bibliotek, 80 teatrów, 220 muzeów, 45 galerii i 62 kina. Znajduje się tam również jedno z największych i najbogatszych muzeów sztuki na świecie – Ermitaż (fot.). Słynie z ekspozycji obrazów wielkich malarzy, między innymi Rembrandta, Rubensa, Tycjana, Moneta czy Picassa. W sumie znajduje się w nim około 3 mln eksponatów, a trasa zwiedzania liczy aż 25 km. Żeby zobaczyć wszystkie zbiory, trzeba spędzić w muzeum kilka dni.

5 Wyjaśnij, dlaczego Petersburg jest określany mianem kulturalnej stolicy Rosji.

---

6 Petersburg jest czasem nazywany Wenecją Północy.

Wyjaśnij na podstawie dodatkowych źródeł, na czym polega podobieństwo między Petersburgiem a Wenecją.

Zapamiętaj !

- Rosja jest największym pod względem powierzchni państwem świata. Rozciąga się w Europie i Azji. Około 3/4 obszaru Rosji zajmują niziny.
- Na przeważającym obszarze panuje klimat umiarkowany, tylko północne krańce leżą w zasięgu klimatu okołobiegunowego.
- Gospodarka Rosji opiera się na wydobywaniu i eksporcie surowców mineralnych.
- W 2014 roku Rosja, z powodu konfliktu z Ukrainą, została ukarana sankcjami gospodarczymi.

6 Relacje Polski z sąsiadami

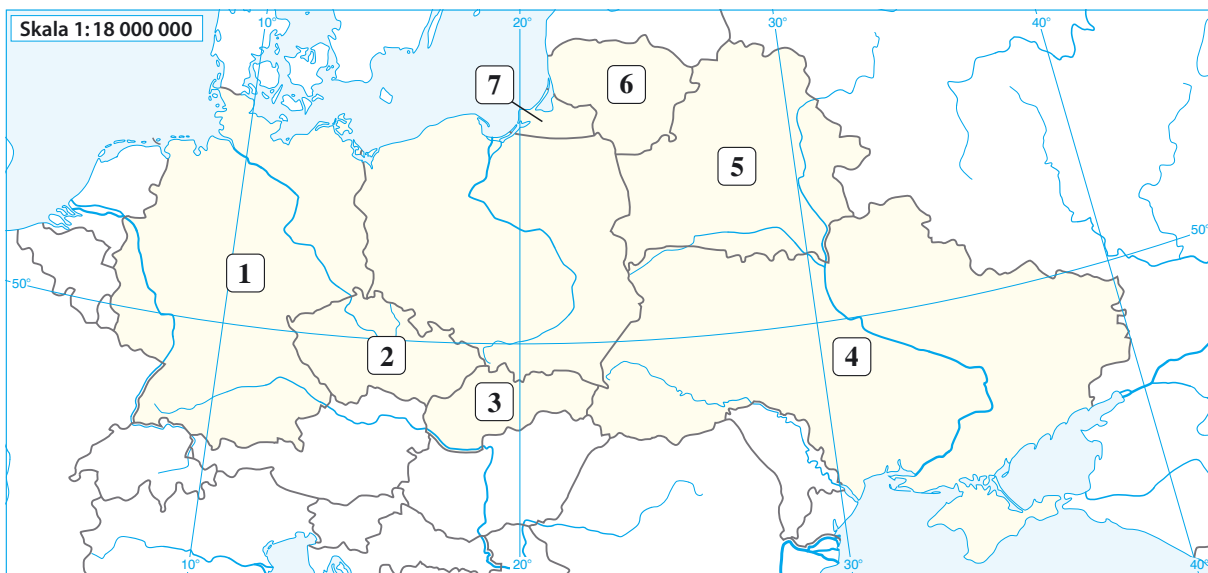
Cele lekcji: Przypomnij sobie, które kraje sąsiadujące z Polską należą do Unii Europejskiej i w których obowiązuje waluta euro. Poznasz zarys stosunków Polski z sąsiednimi państwami. Dowiesz się, czym są euroregiony i jakie euroregiony powstały wzdłuż polskich granic.

Na dobry początek

1 Poniżej została zamieszczona mapa konturowa Polski i krajów, które z nią sąsiadują. Wykonaj zadania.

a) Podpisz na mapie państwa sąsiadujące z Polską, a następnie zapisz pod mapą nazwy ich stolic.

Stolice państw oznaczonych numerami:

1. _____ 5. _____

2. _____ 6. _____

3. _____ 7. _____

4. _____

b) Zakreskuj państwa będące członkami Unii Europejskiej.

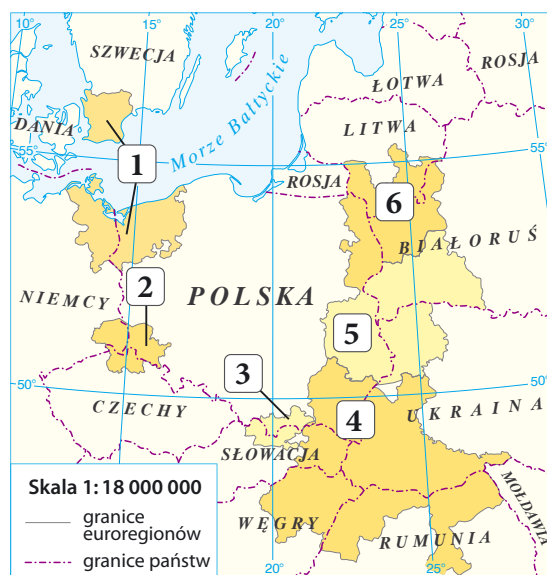
c) Wstaw symbol € na terytorium tych państw, w których obowiązuje waluta euro.

d) Podkreśl kolorem czerwonym nazwy państw powstałych po rozpadzie Związku Radzieckiego.

2 Uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy państw, których dotyczą podane opisy.

Opis		Nazwa państwa
A.	Polska poparła ten kraj w działaniach na rzecz odłączenia się od Związku Radzieckiego i wraz z nim weszła do Unii Europejskiej.	
B.	Ten kraj jest najważniejszym partnerem handlowym Polski.	
C.	Większość gazu importowanego do Polski pochodzi z tego kraju.	
D.	Polska wspiera przemiany gospodarcze zachodzące w tym kraju i popiera jego dążenie do integracji z Unią Europejską.	

3 Na mapie zostały zaznaczone wybrane euroregiony. Uzupełnij tabelę. Rozpoznaj na podstawie opisu euroregiony i zapisz ich nazwy. Następnie przyporządkuj im numery z mapy.

Opis		Nazwa euroregionu	Numer na mapie
A.	Euroregion powstały na pograniczu polsko-ukraińsko-słowackim.		
B.	Euroregion obejmujący zasięgiem pogranicze polsko-niemieckie oraz południowe wybrzeże Szwecji.		
C.	Euroregion obejmujący pogranicze Polski, Litwy i Białorusi.		

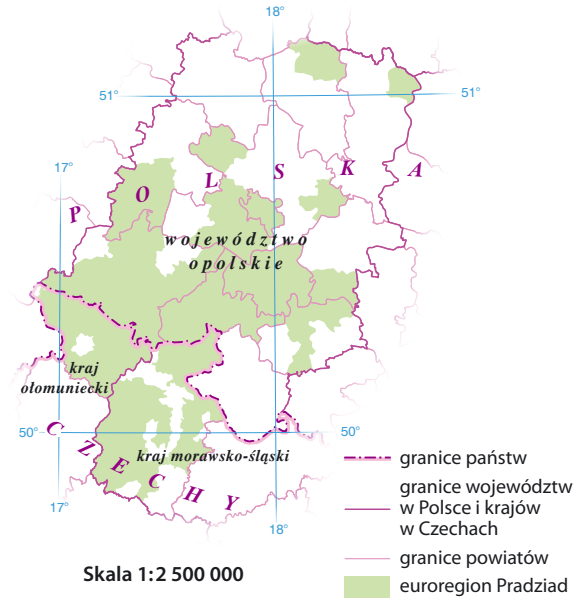

Dla dociekliwych

Euroregion Pradziad powstał w 1997 roku na pograniczu polsko-czeskim. Jego celem jest współpraca terenów przygranicznych obejmująca wszystkie dziedziny życia społecznego i kulturalnego. Nazwa *Pradziad* (czes. *Praděd*) pochodzi od najwyższego szczytu pasma górskiego Jesioniki w Sudetach.

Do ciekawszych działań zrealizowanych w ramach tego euroregionu należą: wydanie folderów, map, kalendarzy oraz filmu promującego euroregion, opieka nad organizacją imprez kulturalnych i targów, opracowanie projektów dotyczących budowy ścieżek rowerowych, współudział w otwarciu przejścia granicznego, organizacja szkoleń dla przedsiębiorców, współudział przy rozpoczęciu nauczania języka czeskiego w kilku polskich szkołach oraz opracowanie planu budowy dwujęzycznej szkoły średniej, a także szkoły wyższej.

4 Podaj trzy przykłady korzyści, które może przynosić współpraca polskich i czeskich władz w ramach euroregionu Pradziad.

Zapamiętaj !

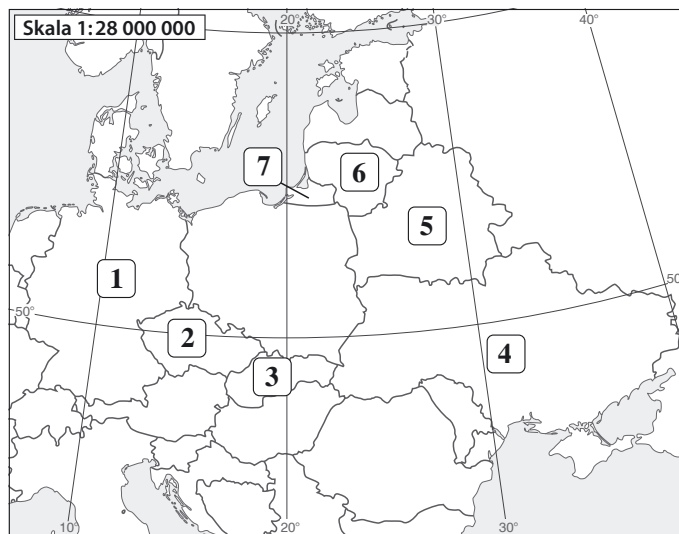
- Polska sąsiaduje z siedmioma państwami.
- Współpraca między Polską a krajami sąsiadującymi dotyczy polityki, gospodarki, nauki, edukacji i kultury.
- Polska wraz z Niemcami, Czechami, ze Słowacją i z Litwą są członkami Unii Europejskiej oraz znajduje się w strefie Schengen.
- Na obszarach przygranicznych między Polską a jej sąsiadami utworzono 16 euroregionów.

Sprawdź, czy potrafisz

Sąsiedzi Polski

- 1** Uzupełnij tabelę. Dopisz do każdego z podanych opisów nazwę kraju i numer odpowiadający jego położeniu na mapie.

	Opis	Nazwa kraju	Numer na mapie
A.	Jest to nizinny kraj bez dostępu do morza. Pod względem gospodarczym ściśle współpracuje ze swoim wschodnim sąsiadem. Mieszka tu około 300 000 Polaków, a ich największe skupisko znajduje się w Grodnie.		
B.	Ten kraj nie ma dostępu do morza. Na jego terytorium przeważają góry. Znajdują się tam także liczne jaskinie oraz gorące źródła. W gospodarce tego kraju duże znaczenie ma turystyka, zwłaszcza aktywna.		
C.	Jest to kraj o zróżnicowanym ukształtowaniu powierzchni, z dostępem do morza. Jego gospodarka należy do najlepiej rozwiniętych na świecie. To najważniejszy partner handlowy Polski.		

- 2** Pewien turysta z Polski postanowił odwiedzić wszystkie stolice państw sąsiadujących z naszym krajem. Do tej pory udało mu się zobaczyć trzy z nich. Pierwsza, w której był, jest położona nad Wełtawą, druga – nad Dnieprem, a trzecia – nad Dunajem.

Podkreśl zestaw zawierający nazwy stolic, których turysta jeszcze nie odwiedził.

A. Moskwa, Bratysława, Wilno, Berlin.

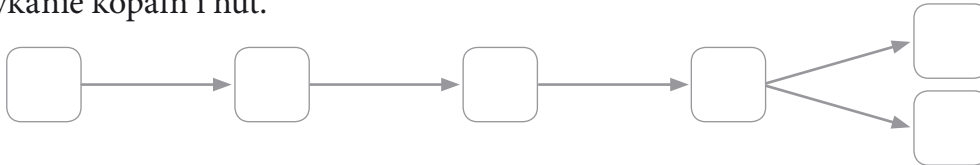
B. Berlin, Kijów, Wilno, Bratysława.

C. Moskwa, Mińsk, Wilno, Berlin.

D. Praga, Wilno, Mińsk, Moskwa.

3 Ułóż wydarzenia w takiej kolejności, aby przedstawiały zmiany w gospodarce Nadrenii Północnej-Westfalii. Wpisz w wyznaczonych miejscach właściwe litery.

- A. Wzrost zatrudnienia w usługach.
- B. Intensywny rozwój kopalń węgla kamiennego i węgla brunatnego.
- C. Rekultywacja terenów po kopalniach i hutach.
- D. Znaczne przekształcenie środowiska przyrodniczego.
- E. Rozwój hut, elektrociepłowni i zakładów produkujących maszyny górnicze.
- F. Zamykanie kopalń i hut.

4 Biuro podróży ma w ofercie wycieczki na Litwę i na Słowację. Poniżej zostały przedstawione programy tych wycieczek, ale do każdego z nich wkraśl się błąd.

Odszukaj błąd w każdej ofercie i go skreśl.

Zapraszamy na trzydniową wycieczkę na Litwę. W programie przewidujemy zwiedzanie Wilna, wizytę na zamku w Trokach i zamku w Mirze. Będzie także czas na odpoczynek w parku wodnym w Druskienikach. Ostatniego dnia – spacer po pięknych plażach Mierzei Kurońskiej.

Super oferta! Zapraszamy na trzydniową wycieczkę na Słowację. Program rozpoczniemy od zwiedzania Dobszyńskiej Jaskini Lodowej w Słowackim Raju. Drugiego dnia proponujemy odpoczynek w Popradzie, w parku wodnym z gorącymi źródłami. Na zakończenie zwiedzimy piękny Zamek Orawski w pobliskiej Lewoczy.

5 Pokoloruj na czerwono te spośród podanych informacji, które dotyczą Rosji, a na niebiesko – te, które charakteryzują Ukrainę.

A. Na wschodzie tego kraju toczą się działania wojenne.

B. Kryzys gospodarczy w tym kraju zmusił wielu mieszkańców do emigracji.

C. Ten kraj bierze udział w badaniach kosmosu.

D. Na znacznym obszarze tego kraju panują warunki naturalne, które nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa.

E. Gospodarka tego kraju od wielu lat jest pogrążona w kryzysie.

F. Gospodarka tego kraju jest uzależniona od wydobycia i eksportu surowców mineralnych.

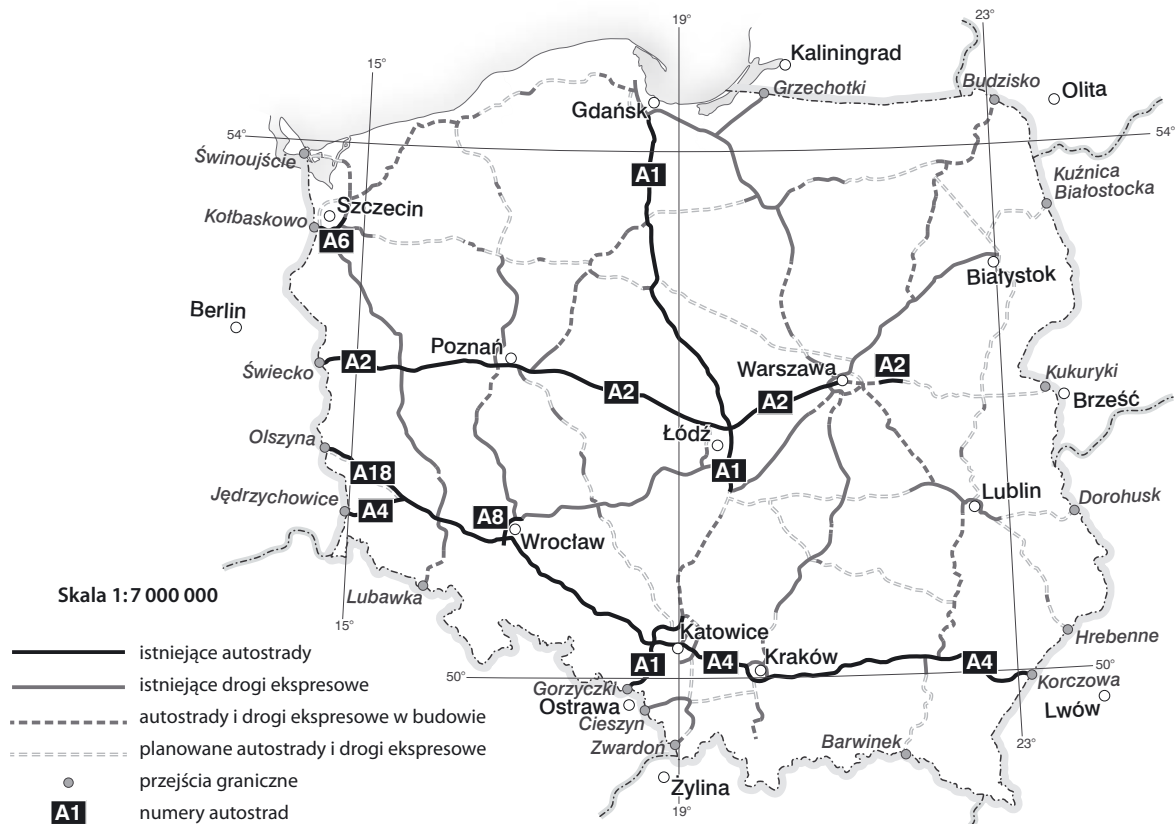
G. Jedną z atrakcji turystycznych tego kraju jest możliwość podróży najdłuższą trasą kolejową świata.

H. Polska importuje z tego kraju większość gazu ziemnego.

I. W tym kraju panują bardzo sprzyjające warunki naturalne do rozwoju rolnictwa.

- 6 Poniżej została zamieszczona mapa sieci autostrad i dróg ekspresowych w Polsce oraz ważniejszych przejść granicznych.

Wykonaj zadania.

- a) Zaznacz na niebiesko granice Polski z państwami, które znajdują się w strefie Schengen, a na czerwono – granice z tymi państwami, które do tej strefy nie należą.
- b) Oceń, czy podane informacje są zgodne z prawdą. Zaznacz literę P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub literę F – jeśli jest fałszywa.

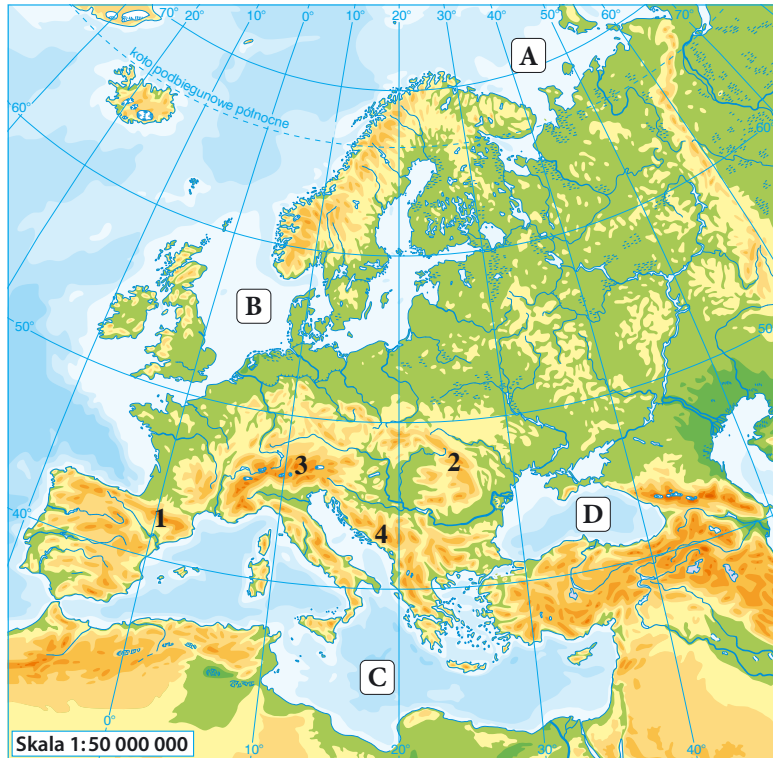
1.	Z Warszawy do przejścia granicznego w Świecku można dojechać autostradą A2.	P	F
2.	Na przejściu granicznym w Dorohusku odbywa się kontrola paszportowa.	P	F
3.	Polsko-litewskimi przejściami granicznymi są Budzisko i Kuźnica Białostocka.	P	F
4.	Z Warszawy na Słowację można dojechać autostradą.	P	F
5.	Żeby dojechać z Krakowa do Lwowa, najlepiej pokonać przejście graniczne w Korczowej.	P	F

Sprawdź, czy znasz mapę!

Mapa fizyczna Europy

1 Podaj nazwy mórz i łańcuchów górskich zaznaczonych na mapie. Aby wykonać to zadanie, skorzystaj z atlasu geograficznego.

A. _____

1. _____

B. _____

2. _____

C. _____

3. _____

D. _____

4. _____

2 Podpisz na mapie literami i numerami podane niżej obiekty geograficzne.

E. Półwysep Iberyjski.

G. Półwysep Apeniński.

F. Półwysep Skandynawski.

H. Półwysep Kolski.

I. Wielka Brytania.

III. Sardynia.

II. Islandia.

IV. Sycylia.

5. Nizina Wschodnioeuropejska.

7. Góry Skandynawskie.

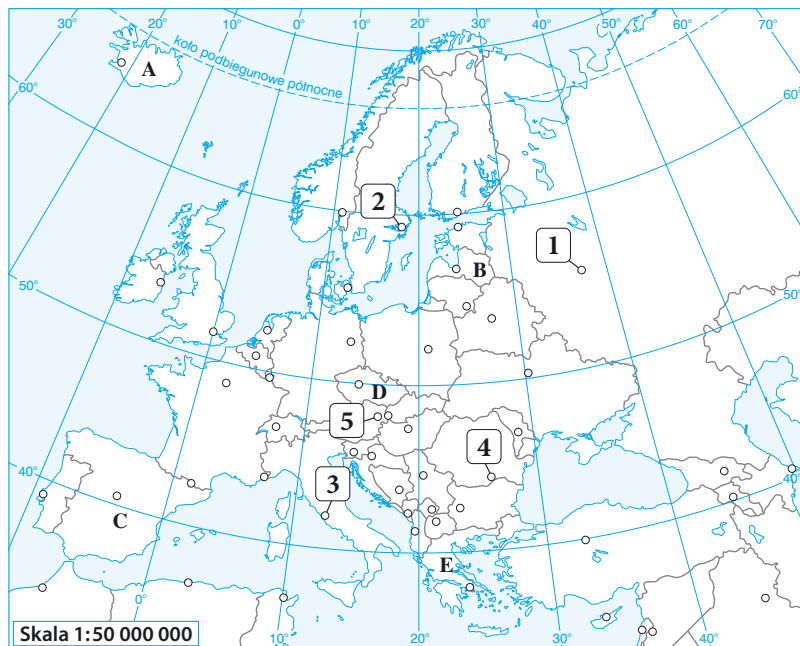
6. Nizina Francuska.

8. Nizina Nadkaspijska.

Sprawdź, czy znasz mapę!

Mapa polityczna Europy

- 1** Podaj nazwy państw i stolic zaznaczonych na mapie. Aby wykonać to zadanie, skorzystaj z atlasu geograficznego.

Państwa:

A. _____

B. _____

C. _____

D. _____

E. _____

Stolice:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

- 2** Podkreśl nazwy tych państw z zadania 1, które należą do Unii Europejskiej.

- 3** Podpisz na mapie literami i numerami wymienione niżej państwa i stolice. Aby wykonać to zadanie, skorzystaj z atlasu geograficznego.

Państwa:

F. Irlandia.

G. Białoruś.

H. Albania.

I. Finlandia.

Stolice:

6. Londyn.

7. Oslo.

8. Berlin.

9. Kijów.

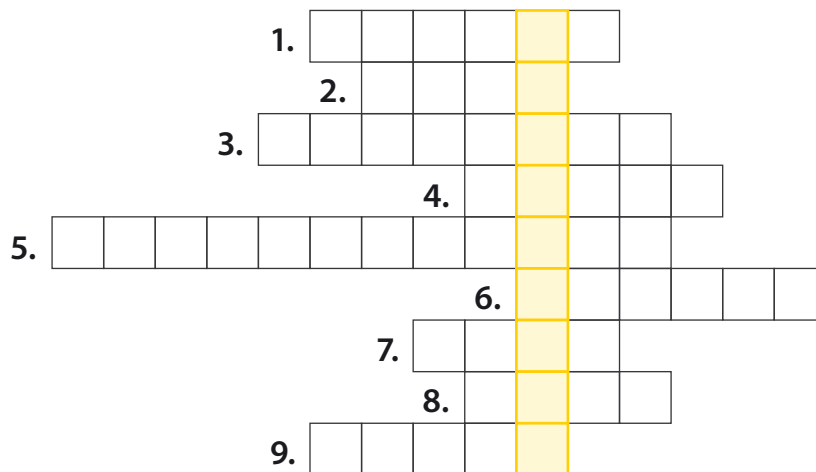

Krzyżówka geograficzna

Środowisko przyrodnicze Europy

Rozwiąż krzyżówkę, a następnie wyjaśnij znaczenie otrzymanego hasła.

1. Czarna skała pokrywająca większość obszaru Islandii.
2. Jeden z islandzkich wulkanów.
3. Ocean opływający Europę od zachodu.
4. Najdłuższa rzeka Europy.
5. Nizina z najniższym punktem Europy.
6. Długie i wąskie zatoki występujące między innymi na wybrzeżu Norwegii.
7. Roślinność charakterystyczna dla klimatu umiarkowanego ciepłego kontynentalnego.
8. Łańcuch górski oddzielający Europę od Azji.
9. Po wypłynięciu na powierzchnię ziemi jest nazywana lawą.

Hasło: _____

Wyjaśnienie: _____

_____

_____

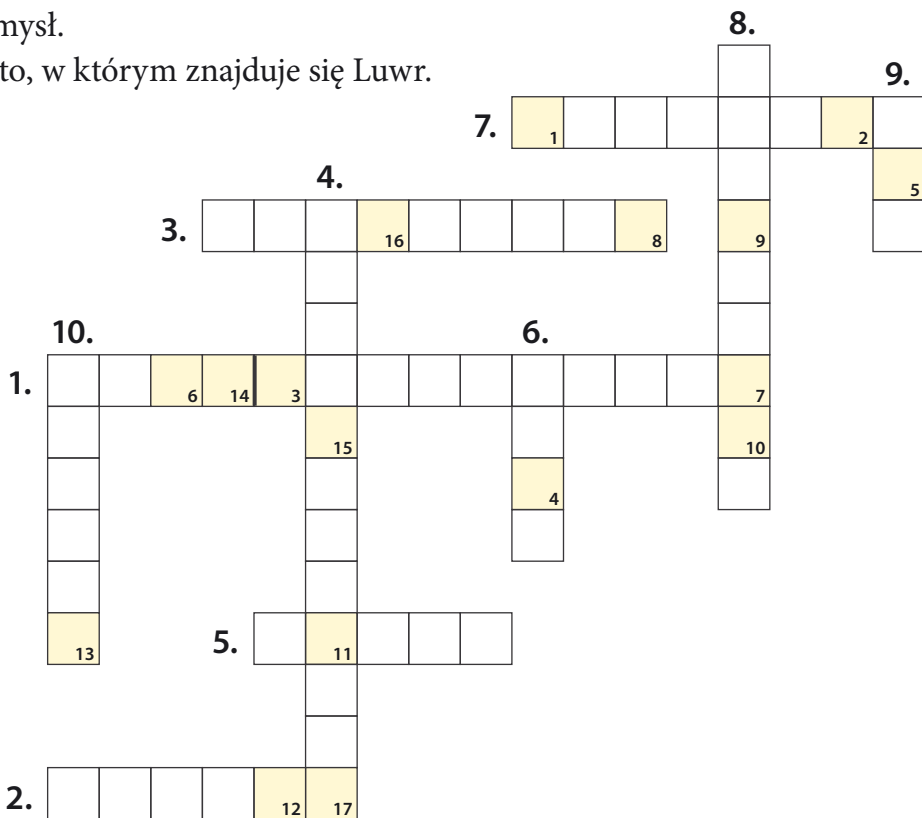

Krzyżówka geograficzna

Ludność i gospodarka Europy

Rozwiąż krzyżówkę. Litery z pól oznaczonych numerami 1–17 utworzą hasło. Wyjaśnij jego znaczenie.

1. Gospodarczo-polityczny związek 28 europejskich państw.
2. Największe miasto Europy.
3. Dział gospodarki zajmujący się wydobywaniem surowców mineralnych.
4. Proces przywracania wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zniszczonym przez przemysł.
5. Miasto, w którym znajduje się Luwr.
6. Waluta obowiązująca na Słowacji.
7. Osoba, która opuszcza miejsce zamieszkania i osiedla się w innym kraju.
8. Najstarsza dzielnica Pragi.
9. Kolej dużych prędkości we Francji.
10. Sektor gospodarki, który nie wytwarza produktów, lecz zaspokaja potrzeby ludności.

Hasło:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----

Wyjaśnienie: _____

_____

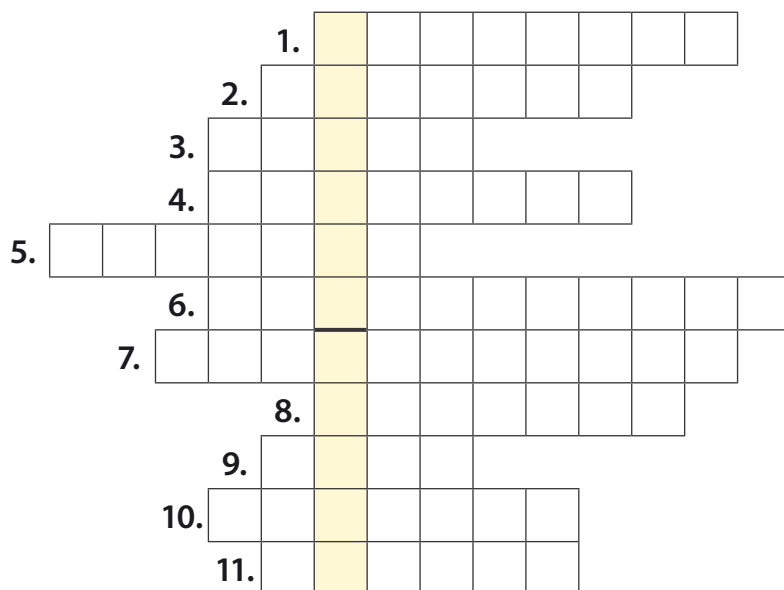

Krzyżówka geograficzna

Sąsiedzi Polski

Rozwiąż krzyżówkę. Litery z żółtych pól utworzą hasło. Jest to nazwa pagórka położonego w północnych Czechach, zbudowanego z bazaltowych słupów, które powstały w wyniku zastygnięcia magmy w kominie wulkanicznym dawnego wulkanu.

1. Jedno z mórz, nad którym leżą Niemcy.
2. Łańcuch górski leżący między innymi w Polsce, na Słowacji, Ukrainie i w Rumunii.
3. Stolica Białorusi.
4. Podziemna atrakcja turystyczna, na przykład w Słowackim Krasie.
5. Najwyższy szczyt Czech.
6. Park narodowy leżący po obu stronach granicy polsko-białoruskiej.
7. Znane litewskie uzdrowisko.
8. Ukraiński półwysep zajęty przez Rosję w 2014 roku.
9. Niemiecki kraj związkowy.
10. Nad tą rzeką leży stolica Czech.
11. Najgłębsze jezioro Rosji i świata.

Hasło: _____

Twoje mocne strony

W księgarni internetowej
Nowej Ery znajdziesz wszystko,
czego szukasz!

sklep.nowaera.pl

Bezpieczne
płatności

Bezpłatna
wysyłka

Szybka
dostawa

Planeta Nowa

Nowy zeszyt ćwiczeń już od pierwszych lekcji geografii w klasie 6 kształci i doskonali kluczowe umiejętności geograficzne. Dzięki różnorodnym zadaniom ułatwia utrwalanie wiedzy oraz przygotowywanie do sprawdzianów.

Stopniowanie trudności zadań

Na dobry początek
ćwiczenia wprowadzające w tematykę lekcji.

Dla dociekliwych
interesujące zadania poszerzające wiedzę z danego tematu.

Zainteresowanie przedmiotem

Korzystam z informacji
ciekawe treści połączone z zadaniami sprawdzającymi opanowane umiejętności.

Posługiwanie się współrzędnymi geograficznymi

różnorodne zadania kształcące umiejętności wyznaczania współrzędnych geograficznych oraz obliczania rozciągłości południkowej i równoleżnikowej.

Praca z mapą

zadania z mapą kształcące umiejętności jej analizy.

Sprawdź, czy znasz mapę!

zadania sprawdzające znajomość mapy Europy.

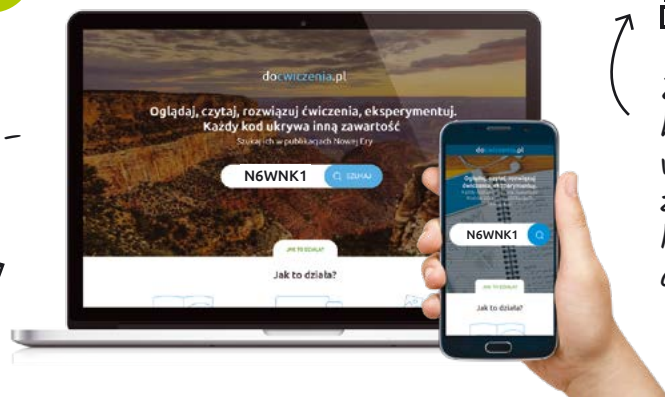
Przygotowanie do sprawdzianów

Sprawdź, czy potrafisz
zadania podsumowujące po każdym rozdziale.

Z DOSTĘPEM DO
docwiczenia.pl

*Dodatkowe materiały –
pobieraj i oglądaj*

Obejrzyj
film
docwiczenia.pl
Kod: N6WNK1

*Zeskanuj kod QR,
który znajdziesz
wewnątrz
zeszytu ćwiczeń,
lub wpisz kod na
docwiczenia.pl.*

 www.nowaera.pl nowaera@nowaera.pl
 Centrum Kontakt: 801 88 10 10, 58 721 48 00

ISBN 978-83-267-3623-0

9 788326 736230